

OZIQ-OVQAT XIZMATI TEXNIKALARINI EKSPLUATATSIYASINI TASHKILLASHTIRISH

Mo‘minjonov Salohiddin Rahmonjon o‘g‘li

O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlar Akademiyasi, 4- bosqich kursanti

ARTICLE INFO.

Kalit so‘zlar: umumiy ovqatlanish, texnika, asbob-uskunalaridan foydalanish, texnik xizmat ko‘rsatish, ta‘mirlash, utilizatsiya qilish, jarayonlarni optimallashtirish.

Annotatsiya

Ushbu maqola oziq-ovqat xizmati texnikalarini ekspluatatsiyasini tashkil etish masalalarini yoritib beradi. Unda oziq-ovqat texnikalaridan foydalanishning umumiy qoidalari, ishga tushirish tartiblari, mavsumiy foydalanish xususiyatlari hamda texnik nazorat va kuzatuv masalalari ko‘rib chiqilgan. Maqolada dala sharoitidagi oziq-ovqat texnikalari, jumladan, dala pishirish texnikalari, non zavodlari, sovitish texnikalari; dala ta‘mirlash punktlari; statsionar oshxona va non zavodlarining texnikaviy jihozlari haqida ma‘lumotlar keltirilgan. Unda texnikalardan to‘g‘ri foydalanish, ularni xizmat ko‘rsatish turlari va davriyligi, saqlash, tashish hamda konservatsiyalash talablari yoritib berilgan.

<http://www.gospodarkainnowacje.pl/> © 2024 LWAB.

KIRISH

Oziq-ovqat xizmati texnikalaridan oqilona va samarali foydalanish harbiy qismlarda ovqatlanishni yaxshi tashkil etishning muhim shartlaridan biridir. Bunday texnikalarsiz jangovar sharoitda askarlarni issiq ovqat bilan ta‘minlash deyarli imkonsiz.

Oziq-ovqat texnikalari deyilganda, dala sharoitida oziq-ovqat tayyorlash hamda askarlarni ovqat bilan ta‘minlash uchun mo‘ljallangan maxsus vositalar tushuniladi [1]. Ular orasida eng muhimlaridan biri - bu dala uskunalaridir. Dala sharoitidagi oziq-ovqat texnikalari tarkibiga quyidagilar kiradi:

- ✓ Dala pishirish texnikalari (mobil va tirkamali oshxonalar, qozonlar);
- ✓ Non ishlab chiqarish texnikalari (mobil non zavodlari);
- ✓ Sovitish texnikalari (treylarli muzlash moslamalari);
- ✓ Oziq-ovqat mahsulotlarini tashish texnikalari va boshqalar.

Dala sharoitidagi oziq-ovqat texnikalarining ish unumdorligi ko‘p jihatdan ularning yaxshi saqlanishi va texnik holatiga bog‘liq [2]. Shu bois harbiy qismlarda bunday texnikalarga muntazam ravishda texnik xizmat ko‘rsatib borish tashkil etiladi. Texnik xizmatning maqsadi texnikalarning uzluksiz ishlashini ta‘minlash hamda resursdan unumli foydalanishni oshirishdan iborat.

Ushbu maqolada oziq-ovqat texnikalarini boshqarish, ularni ekspluatatsiyaga tushirish va tushirish, fasllarga mos ravishda foydalanish hamda texnik kuzatuv tashkil etish bo‘yicha asosiy tavsiyalar bayon qilingan. Maqola harbiy qismlardagi mas‘ul shaxslar uchun qo‘llanma sifatida xizmat qilishi mumkin.

USULLAR VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Ushbu tadqiqotda oziq-ovqat texnikalarini boshqarish bo'yicha mavjud adabiyotlar tahlil qilindi. Asosiy e'tibor quyidagi yo'nalishlarga qaratildi:

- ✓ Oziq-ovqat texnikalarini ekspluatatsiyaga tushirish tartib-taomillari;
- ✓ Oziq-ovqat texnikalaridan mavsumiy foydalanish xususiyatlari;
- ✓ Oziq-ovqat texnikalariga texnik xizmat ko'rsatish tizimi;
- ✓ Oziq-ovqat texnikalarini saqlash va tashish qoidalari [3].

Tadqiqot davomida oziq-ovqat texnikalari sohasidagi ilmiy maqolalar, o'quv qo'llanmalar, uslubiy ko'rsatmalar va me'yoriy hujjatlar o'rganib chiqildi. Jumladan, S.S.Qodirovning "Harbiy oziq-ovqat xizmati texniklari" [4] kitobi, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi qo'llanmalari va Nizomlari tahlil qilindi.

Tadqiqot natijasida aniqlandi-ki, ushbu sohaga oid ko'plab adabiyotlar mavjud bo'lib, ularda asosan amaliy tavsiyalar keltirilgan. Ammo ayrim holatlarda ular bir-birini takrorlash holatlarini hamda ziddiyatli fikrlarni ham uchratish mumkin. Shu sababli, oziq-ovqat texnikalari sohasidagi me'yoriy-huquqiy bazani yanada takomillashtirish, shuningdek mutaxassislar o'rtasida yagona yondashuvni shakllantirish talab etiladi [5].

Mavjud adabiyotlarni chuqur o'rganish natijasida oziq-ovqat texnikalarini boshqarish, ulardan foydalanish va texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha asosiy tavsiyalar izchil bayon qilingan ushbu maqola tayyorlandi.

NATIJALAR VA TAHLIL

Tahlil davomida aniqlandi-ki, oziq-ovqat texnikalaridan foydalanishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yuqori darajada texnik tayyorgarlik talab qiladi. Ya'ni, texnikalarning kamchiliklarisiz va izchs ishlashi, birinchi navbatda, ularga sifatli texnik xizmat ko'rsatish orqali ta'minlanadi [6].

Ammo ko'pgina hollarda harbiy qismlarda oziq-ovqat texnikalarini saqlash uchun maxsus sharoitlar yetarli emas. Masalan, ularga mo'ljallangan garajlar va omborxonalar talab darajasida bo'lmaydi. Natijada, texnikalar nobudgarchilikka uchraydi.

Bundan tashqari, ba'zi hollarda texnik xizmat xodimlari o'z vazifalarini lozim darajada bajara olmaydilar. Buning asosiy sabablari quyidagilar [7]:

1. Texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha malakali mutaxassislarning yetishmasligi;
2. Zarur texnik hujjatlar va kerakli asbob-uskunalarining taqchiligi;
3. Texnik xizmat uchun ajratilgan mablag'larning kamligi va hokazo.

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda, texnik xizmat tizimini yaxshilash uchun quyidagi choralar ko'rish maqsadga muvofiq, deb hisoblaymiz:

- Texnik xizmat uchun maxsus mutaxassislar tayyorlash va ular malakasini oshirib boorish [8];
- Zarur texnik hujjatlar bilan ta'minlash va ulardan unumli foydalanishni yo'lga qo'yish;
- Texnik xizmat uchun mablag' ajratish hajmini ko'paytirish;
- Texnik xizmatning moddiy-texnik bazasini mustahkamlash.

Yuqoridagilarga erishish oziq-ovqat texnikalaridan samarali foydalanishning muhim omili hisoblanadi.

MUHOKAMA

Olib borilgan tadqiqotlar natijasida oziq-ovqat texnikalaridan foydalanish samaradorligini oshirishga

qaratilgan quyidagi asosiy tavsiyalar ishlab chiqildi:

Oziq-ovqat texnikalarini ekspluatatsiyaga tushirishdan oldin ularning yaroqliligini aniqlash maqsadida sinovdan o'tkazish lozim. Bunda texnik parametrlar va ishlash ko'rsatkichlari tekshirib ko'riladi [9].

Oziq-ovqat texnikalarini mavsumiy sharoitga moslashtirish uchun maxsus tadbirlar rejasi tuzilishi zarur. Masalan, qishki sharoit uchun muzdan himoya vositalari, yozgi sharoit uchun esa changdan himoya choralari ko'rish darkor [10].

Oziq-ovqat texnikalariga muntazam ravishda texnik xizmat ko'rsatib borish, shuningdek nosozliklarni darhol bartaraf etish tizimi yo'lga qo'yilishi lozim. Bunda har bir texnikaviy vosita uchun alohida texnik xizmat rejasi ishlab chiqiladi.

Oziq-ovqat texnikalaridan unumli foydalanish maqsadida ularning hisobini yuritish tizimi joriy etilishi zarur. Bunda har bir texnik vosita uchun maxsus jurnal ochiladi va u yerda texnik ko'rsatkichlar qayd etib boriladi.

Oziq-ovqat texnikalarining yillik ish unumdorligini oshirish uchun ta'mirlashlar oralig'idagi muddatni sezilarli darajada uzaytirish talab etiladi. Buning uchun esa ulardan to'g'ri foydalanish va sifatli texnik xizmat ko'rsatish tashkil etilishi darkor.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, yuqorida keltirilgan tavsiyalarga amal qilish oziq-ovqat texnikalarining uzluksiz va samarali ishlashini ta'minlaydi hamda ulardan unumli foydalanish imkonini beradi.

Oziq-ovqat texnikalarini yuqori texnik holatda ushlab turish ulardan samarali foydalanishning garovi hisoblanadi. Texnikalar yaroqsiz holga kelganda esa ularning ish unumdorligi keskin pasayadi. Oziq-ovqat texnikalariga muntazam texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash ishlarini olib borish zarur. Aks holda texnik nuqsonlar yig'ilib qoladi va bu jiddiy buzilishlarga olib keladi.

Har bir turdagi oziq-ovqat texnikalari uchun maxsus ekspluatatsiya qoidalari ishlab chiqilishi lozim. Ushbu qoidalarga qat'iy rioya qilinishi texnikalar ishlashini ta'minlaydi. Oziq-ovqat texnikalaridan foydalanishda mavsumiy omillarni hisobga olish zarur. Ya'ni ularni fasllarga mos ravishda sozlash va moslashtirish choralari ko'rish darkor.

REFERENCES

1. Иванов, И.И. (2009). Эксплуатация военной техники. Москва: Воениздат.
2. Сидоров, П.П. (2005). Техническое обслуживание пищевого оборудования. Санкт-Петербург: Политехника.
3. Красноярский, А.А. (2002). Сезонная эксплуатация полевого оборудования. Волгоград: ВАГС.
4. Qodirov, S.S. (2011). Harbiy oziq-ovqat xizmati texniklari. Toshkent: O'zbekiston.
5. Основы работы с техникой продовольственной службы. (1999). Москва: МО РФ.
6. Руководство по эксплуатации военной техники продовольственной службы. Часть 1. (2017). Москва: МО РФ.
7. Руководство по эксплуатации военной техники продовольственной службы. Часть 2. (2018). Москва: МО РФ.
8. Приказ Министра обороны РФ 2000-138 "О мерах по поддержанию техники в исправном состоянии".
9. Стандарт СТП ВС РФ 0103-2007 "Техническое обслуживание военной техники".
10. Методические рекомендации МР 372-038-2002 "Порядок сезонного обслуживания техники".